HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

זה יהושע. שעלה עם משה עד תחומי הכר שנאמר (שמות כד) ויקם משה ויהושע משרתו ויעל משה אל הר (ו) סיני והמתין לו יהושע שם כל מ' יום שנאמר ויאמע יהושע את קול העם ברעה למדנו שלא היה עמהם ושם היה יורד לו מן כנגד כל ישראל: **עד מאי לאפוקי מגבי דכריס ומכיף עלייהו.** מאיזן לך: **תמש עשרה אמה מלמעלה.** אם תאמר מלמעלה למעלן ולא פירש כהר או בקעה וכי תמש עשרה כהר. וכו': **תיפה היכי סגיף.** היאך עלתה לרשתי הכריס שלא על כרחך מלמעלן דקרא מן (ב) השמים הוא וכי קאמר על ידי גשמים נגרו ט"ו אמה ומן התהום יעלו תהלה למלאות הבקעות והשפלות עד שהשוו לרשתי הכריס: **מרובה.** רבה על תברתה מלה טובה מרובה על הרעה חמש מאות פה שבמדה טובה נאמר (שם לד) נוצר חסד לאלפים ובמדת פורענות הוא אומר על שלשים ועל רבעים לף כאן מדת הטוב של ירידת המן רבתה על ירידת המבול: **במדה פורענות הוא אומר ולרבעים השמים.** שלא ירד מבול שלא דרך שתי מרובות: **ובמדה טובה הוא אומר דלפי שמים פתח.** ותמן כמה מרובות יש בתוכך שלא תרגם יהי לב' לשמות ח' מרובות ואחרי שהורידו מן שמים שתי מרובות הורידו גשמים גובה ט"ו אמה ח' מרובות הורידו מן שמים שתי מרובות שהרי אמרת מדה טובה מרובה על של פורענות וכ"ש שהיא ממועטת הימנה: **הא לא דמיא.** תלר' אלעזר המודעי קאי: **פתיחה פתיחה גמר.** פתיחה התחלה מרובה בתרגומו המבול ט"ו לב' מרובות לף פתיחה התחלה בדלתות המן ט"ו אמה לכל ג' מרובות: **ונעשור.** למחם הפקודים ולף נעשור דשור לו כשב שנת שנתן וגו' בכולהו כתיב תעניו ועניתם: **מיגרון.** מין מאכל שנותנין בו יין וכמה מקומות שניו בתוספ' ומיגרון ומכסיגרון שנותנין בו יין ושמן: **מיא דסילקא.** מיס שאלקו בהן תרדין: **דכולהו שלקי.** של שאר מיני ירקי: **מידי דמשכר.** ומין שכרות דרך תלילה: **קעילית.** שם מקום:

מייב

הני חמשה עניין בנגד מי. תימה לי להכא קאמר סתמא דהש"ס דמסתה הויין וכסתום פריך סתמא דהש"ס ותנן ויע"ל דהא דקאמר הכא הני ה' עניין כנגד מי לאו סתמא דהש"ס קאמר לה אלא מילתיה דרב חסדא היא הכא וכי האי גוונא מיכא גרים פרק אלו מציאות (ב"מ דף כח.) מ[דמיבעיא ליה וכמה ת"ר ייפתן קב בתרנגא תמות ומתר הכי פריך מי דרך נפילה תפילו טובא נמי כו' ות"ר מתי קמיבעיא ליה מעיקרא וכמה ליתא דרך נפילה ותפילו טובא אלא סתמא דהש"ס רבי יצחק הוא דקאמר וכמה וכה"ג יש לפרש בפרק לא יחפור (ב"ב דף כג.): גבי וכמה [ת"ר ייפתן] כמלא רחב תלון (ו):

ובעשור אך בעשור שבת שבתון ושבת שבתון והיתה לכם. כך היא הגירסא בדוק ספריס ודבר תימה היא מאד אלא מייתי להו כסדר שהם כתובים בתורה אלא לגמרי מלמטה למעלה קא מייתי להו ובעשור בפרשת פינחס ואך בעשור שהם שבתון בפרשת תמור אלא כהכהיס ושבת שבתון והיתה לכם כתיב בתמרי מות אלא שהיתה לכם כתיב ות"ל להלכי מייתי ובעשור בריש משוס דמייתי נפקא לן לעיל (דף עד:) פירושו דעיונו כדאמר לעיל יכול יצא בחמה ובלנה ויעונו ת"ל כל מלאכה לא תעשו והייט הוה קרא דובעשור דכתיב ביה ועניתם את נפשותיכם כל מלאכה לא תעשו ויכול בכתיב בעוף קא מייתי לכולהו מלמטה למעלה וים ספריס שגורסין שבת שבתון אך בעשור ובעשור והיתה לכם ועל אותה גירסא אין מדם יכול ליתן טעם:

הני חמשה הוו ואנן שיתא תנן. תימה לי דבקראי נמי כתיבי שיתא תרי בתמרי מות ושלא נאמור אלא בהכהיס ומד בפיתים וע"ל דכי כל הנפש אשר לא תעונה לף קא משיב ללא קתשיב אלא ליויוין תעניו ועניתם אבל האי אלא ליויו הוא לא קא משיב:

גמר

זה יהושע שירד לו מן כנגד כל ישראל כתיב הכא איש וכתיב התם [1]קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו ואימא משה דכתיב [2]והאיש משה ענו מאד דנין איש מאיש ואין דנין איש מהאיש שאלו תלמידיו את רבי שמעון בן יוחי מפני מה לא ירד להם לישראל מן פעם אחת בשנה אמר להם אמשול לכם משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שיש לו בן אחד פסק לו מזונותיו פעם אחת בשנה ולא היה מקביל פני אביו אלא פעם אחת בשנה עמד ופסק מזונותיו בכל יום והיה מקביל פני אביו כל יום אף ישראל מי שיש לו ארבעה וחמשה בנים היה דואג ואומר שמא לא ירד מן למחר ונמצאו כולן מתים בערב נמצאו כולן מכוונים את לבם לאביהן שבשמים דבר אחר שהיו אוכלין אותו כשהוא חם דבר אחר מפני משאוי הדרך [3]וכבר היה רבי טרפון ורבי ישמעאל וזקנים יושבין ועוסקין בפרשת המן והיה רבי אלעזר המודעי יושב ביניהן נענה רבי אלעזר המודעי ואמר מן שירד להן לישראל היה גבוה ששים אמה אמר לו רבי טרפון מודעי עד מתי אתה [3]מגבב דברים ומביא עלינו אמר לו רבי מקרא אני דורש [3]חמש עשרה אמה מלמעלה גברו המים ויכסו ההרים וכי חמש עשרה אמה בעמק [3](חמש עשרה בשפלה) חמש עשרה בהרים וכי מיא שורי שורי קיימי ועוד תיבה היכי סגיא אלא [4] נבקעו כל מעינות תהום רבה עד דאשתו מיא בהדי טורי והדר חמש עשרה אמה מלמעלה גברו המים [5]וכי אי זה מדה מרובה [3]מדה טובה או מדת פורענות הוי אומר מדה טובה [3] ממדת פורענות במדת פורענות הוא אומר [4]וארובות השמים נפתחו במדה טובה הוא אומר [5]ויצו שחקים ממעל ודלתי שמים פתח וימטר עליהם מן לאכול ודגן שמים נתן למו [3] כמה ארובות יש בדלת ארבע ארבע הרי כאן שמונה ונמצא מן שירד להם לישראל גבוה ששים אמה תניא איסי בן יהודה אומר מן שירד להם לישראל היה מתגבר ועולה עד שרואין אותו מלכי מזרח ומערב שנאמר [6]תערוך לפני שלחן נגד צוררי [7][וגו' כוסי רויה] אמר אביי ש"מ כסא דוד לעלמא דאתי מאתן ועשרין וחד לוגא מחזיק שנא' כוסי רויה רויה בגימטריא הכי הוי הא לא דמיא התם בארבעין יומין הכא חדא שעתא התם לכ"ע הכא לישראל לחודיה ונפיש להו טפי (ח) ר' אלעזר המודעי פתיחה פתיחה גמר: אסור באכילה: הני חמשה עניין כנגד מי אמר רב חסדא כנגד ה' עניין שבתורה [7]ובעשור [8]ואך בעשור [9]שבת שבתון [10]ושבת שבתון [11]והיתה לכם הני חמשה הוו ואנן שיתא תנן [7]שתיה בכלל אכילה היא דאמר ריש לקיש מנין [12]לשתיה שהיא בכלל אכילה שנאמר [12]ואכלת לפני ה' אלהיך מעשר דגנך תירושך ויצהרך תירוש חמרא הוא וקרי ליה ואכלת ממאי ודילמא דאכליה על ידי אניגרון דאמר רבה בר שמואל [13]אניגרון מיא דסילקא אכסיגרון מיא דכולהו שלקי אלא אמר רב אחא בר יעקב מהכא [13]ונתתה הכסף בכל אשר תאוה נפשך בבקר ובצאן ביין ובשכר שכר [9] שתיה הוא וקרייה רחמנא ואכלת ממאי ודילמא הכא נמי דאכליה על ידי אניגרון שכר כתב מידי דמשכר ודילמא דבילה קעילית [8]דתניא [8]אכל דבילה קעילית ושתה דבש וחלב ונכנס למקדש חייב

אם כן נפיש להו טפי. שהיה גופו יותר מס' אמה, שהרי ממנו יצאו ג' פרסאות ומ' יום ים מתק"ס שעות, וכיון דמתק"ס שעות נפל לכל העולם כולו כמידת ס' אמה לכ' מהופות, ס"ל נפל לכל אחת מן השעות (כמהלך) [למהלך] ג' פרסאות (מ' מהופות), שהעולם שם מאות שנה וכל יום (מ"מ) [מכם] ים מהלך י' פרסאות וחצי יותר מס' אמה לפי מהנון זה. **הני חמשה עיניין בנגד מי כו'.** לעיל ממנה פירשתי שהש מדרגנן וכן משמע נמי מדלעיל מפמע לכולהו אקרא דשמעון שבוע, וכאן נמי כנגד מי, משמע שאין להש עיקר מן המורה.

יב א מיי' פ"ו מהלכות גיאת מקדש הל' ג:

רבינו חננאל

ולמה לא היה המן יורד להן פעם אחת בשנה, ואסיקנא מפני שיהו מכוונין לבם לאביהם שבשמים בכל יום. שמי שהיה לו כמה בנים היה דואג ואמר אם לא ירד המן למחר הרי אני ובני מתין ברעב, ונמצא תמיד מכוין לבו לשמים. דבר אחר מפני משורי הדרך. **במבול** כתיב וארובות השמים נפתחו, וכתיב חמש עשרה אמה מלמעלה גברו המים. וגמרי דארבע ארובות שיעור הדלת, תנא כמה ארובות יש בדלת ארבע, וכתיב במן ודלתי שמים פתח וימטר עליהן מן לאכול, נמצא בשתי ארובות ט"ו אמה, על כל ארובה ז' אמות וחצי. ובב' דלתות ח' ארובות, על כל ארובה שבע [אמות] וחצי, נמצא גובהו של מן ששים אמה. ואסיקנא ר' אלעזר בגזירה שוה גמר, התם כתיב וארובות השמים נפתחו והכא כתיב ודלתי שמים פתח, מה פתיחה דהתם שבע אמות ומחצה על כל ארובה, אף פתיחה דהכא שבע אמות ומחצה על כל ארובה. **תניא** איסי בר יהודה אומר מן שירד לישראל היה מתגבר ועולה עד שרואין אותו מלכי מזרח ומערב, שנאמר תערוך לפני שלחן נגד צוררי וגו'. ודייק אבי מיהא דאיסי דאמר המן היה מתגבר ועולה בחשבון תערוך כדי שיראו אותו הכל. כסא דוד לעלמא דאתי שיעורו כחשבון רויה רכ"א לוג. **יום הכפורים** אסור באכילה ובשתיה וברחיצה ובסיכה ובנעילת הסנדל ובתשמיש המטה. אוקימנא לאכילה ושתיה חדא, והני ד' הא חמשה כנגד [חמשה] עיניין שבתורה. חד ו' בעשור, וחד ובעשור ג' אך בעשור ד' שבת שבתון ה' שבת שבתון. בהני כולהו כתיב עניי. חמשה כנגד חמשה. **ואסיקנא** דשתיה בכלל אכילה היא שנאמר כל נפש מכם לא תאכל דם. ותוב מדכתיב ונתתה הכסף בכל אשר תאוה נפשך בבקר ובצאן ביין ובשכר וגו', הא שתיה וקא קרי ליה ואכלת כו', עד

ו) הייגו קאי דוסיתה לכם לאוקמי עולם כעשור לאוקמי דכתיב בפ' אחרי מות וגיכתה לכיגו היא המצוות מכל הגיכתות שנאמרו כאן.

תום' ישנים

דגין איש מאיש. והא דכתיב מעשה אים הלוכים אין דגין אלא מאים שתמת. **מאתן ועשרים וחד לוגא.** שהיא מדה קטנה (שכלה) [ושפלה] שכמות גתוכה.

הגהות הב"ח

(א) גמ' ושלו תיפה היכי סגיף אלא מעיקרא כתיב ונקטו כל מעינות: (ב) שם הוי אומר מלה טובה מרובה ממלת פורענות: (ג) שם ותנן שמיש נתן למו ותנא כמה מרובות: (ד) שם ונפיש להו עפי אלא ר"ש המודעי: (ה) שם ויין ובסכר שכר ויין שתיה הוא וקרייה: (ו) רש"י ד"ה זה יהושע וכו' אל הר האלהים והממין:

מוסף רש"י

ודילמא דאכליה על ידי אניגרון. שהוא מין מאכל, כדתניא בתוספתא דפיאה הכיגו לפניו אניגרון ומכסיגרון ועליהן פלפלין שחוקים וכיגילין לתת לתוכן יין כדתניא בתוספתא דתמאי אי מרומת יין לתוך אניגרון ומכסיגרון (שבועות כג.). **מיא דסילקא.** תבשיל של תרדין (שם) מיס שאלקו בהן תרדין (ברכות לה:). **דכולהו שלקי.** שלקום של ירק (שבועות שם) כל מיני ירק שלוק (ברכות שם). **מידי דמשכר.** כלומר לכך שכרות (שבועות שם). **ודלמא דבילה קעילית.** דלמא ובכך דקאי לאו אין קאי אלא דבילה קעילית קאמר שהיא משכרת, קעילית על שם מקומה (שם). **אכל דבילה קעילית.** הגדילה בהומו מקום ומשכרת היין (בכורות מה:). **דבש.** מ"ל גלע"ז מיס ודבש שלוקין ביחד (שם).

תורה אור השלם

1. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה קַח לְךָ אֶת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ בּוֹ וְסָמַכְתָּ אֶת יָדְךָ עָלָיו: במדבר כז יח
2. וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָיו מְאֹד מִכֹּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה: במדבר יב ג
3. חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה מִלְמַעְלָה גָּבְרוּ הַמָּיִם וַיְכֻסּוּ הֶהָרִים: בראשית ז כ
4. בְּשָׁנַת שֵׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה לְחַיֵּי נֹחַ בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְּשִׁבְעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בַּיּוֹם הַזֶּה נִבְקְעוּ כָּל מַעְיְנוֹת תְּהוֹם רַבָּה וַאֲרֻבֹּת הַשָּׁמַיִם נִפְתָּחוּ: בראשית ז יא
5. וַיְצַו שְׁחָקִים מִמָּעַל וְדַלְתֵי שָׁמַיִם פָּתָח: תהלים עח כג
6. תַּעֲרֹךְ לְפָנַי שֻׁלְחָן נֶגֶד צֹרְרָי דָּשַׁנְתָּ בַשֶּׁמֶן רֹאשִׁי כּוֹסִי רְוָיָה: תהלים כג ה
7. וּבָעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם כָּל מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ: במדבר כט ז
8. אַךְ בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה יוֹם הַכִּפֻּרִים הוּא מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם וְהִקְרַבְתֶּם אִשֶּׁה לַיְיָ: ויקרא כג כז
9. שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן הוּא לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם בְּתִשְׁעָה לַחֹדֶשׁ בָּעֶרֶב מֵעֶרֶב עַד עֶרֶב תִּשְׁבְּתוּ שַׁבַּתְּכֶם: ויקרא כג לב
10. שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן הִיא לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם: ויקרא טז לא
11. וְהָיְתָה לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בָּעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ תְּעַנּוּ אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם וְכָל מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ הָאֶזְרָח וְהַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכְכֶם: ויקרא טז כט
12. וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם מַעְשַׂר דְּגָנְךָ תִּירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וּבְכֹרֹת בְּקָרְךָ וְצֹאנֶךָ לְמַעַן תִּלְמַד לְיִרְאָה אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ כָּל הַיָּמִים: דברים יד כג
13. וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף בְּכֹל אֲשֶׁר תְּאַוֶּה נַפְשְׁךָ בַּבָּקָר וּבַצֹּאן וּבַיַּיִן וּבַשֵּׁכָר וּבְכֹל אֲשֶׁר תִּשְׁאָלְךָ נַפְשֶׁךָ וְאָכַלְתָּ שָׁם לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְשָׂמַחְתָּ אַתָּה וּבֵיתֶךָ: דברים יד כו